

SARDINIJA, ARHITEKTURA KAMNA

SARDINIA, ARCHITECTURE OF STONE

avtor / author:

Domen Zupančič, Borut Juvanec

naslov knjige / title of the book:

Sardinija, arhitektura kamna /
Sardinia, Architecture of Stone

izdajatelj / publisher:

UL FA

kraj, leto izdaje / place, year of edition:

Ljubljana, 2003

obseg / number of pages:

64 strani, 44 slik, 60 skic, 10 načrtov, več preglednih zemljevidov

naklada / number of copies printed:

100 izvodov

prodaja / sale:

Monografija je razprodana

dodatne informacije / additional information essential for publication:

Knjiga je nastala na osnovi dokumentacije o kamnitih zatočiščih, poleg tega pa je bil izveden znanstveni poskus vpadnega kota svetlobe v sveti vodnjak S'Anastasia.

Prve in najstarejše arhitekture kar jih poznamo danes segajo vse do šestega tisočletja pred našim štetjem. Imamo nekaj ostankov bivalne arhitekture, več pa vemo o arhitekturi za mrtve, za bogove in za kralje. Zakaj je več slednjih: tako mrtvim kakor bogovom in kraljem smo že od nekdaj posvečali več pozornosti kot živim, zato so objekti grajeni v kamnu. Izbor materiala je bil postavljen logično in z zanesljivim uspehom - živi smo si hiše iz blata in slame, iz obdelane gline, iz lesa in iz majhnih kamnov obnavljali, mrtvi tega niso počeli. Ne bogovi. Ne kralji. Zato so ti dobili domovanja iz obstojnejšega materiala, pa že konstrukcija je najbolj varna: iz velikih kamnov.

Tako poznamo megalitske in druge strukture vse od četrtega tisočletja, pri tem pa so spomeniki človekove misli in spretnosti, želja in znanja v objektih na Sardiniji v zgodovini arhitekture na pomembnem mestu. Na otoku najdemo obrambne objekte nuraghe (nuraghe, plural nuraghi, po nekaterih virih tudi su nuraxi), tombe dei giganti (grobnice velikanov), menhire (tamule) in dolmene, domus de janas (grobnice v kamnu, nekake nekropole), nuragijska naselja pa svete vodnjake.

PozzoSacro Santa Cristina pri Paulilatinu leži v sklopu nouragijske vasi, ki ga obkroža in ima razen nekaj ostankov bivalnih hiš še objekt, imenovan casa dei reunioni (skupni objekt za združevanje, odločanje), pa nuraghe in vzdolžni objekt za bivanje ali za spravilo nečesa. Sam vodnjak je grajen iz izjemno lepo tesanega kamna v načinu zidanja suhega zidu, a z zelo eksaktnimi spoji. Zanimivost zidu je stopničenje navzgor (detajl B), ki tridimenzionalno riše horizontalne črte v zid: te linije se nadaljujejo v negativne stopnice nad pravimi stopnicami - s tem poudarjajo stopničenje še na stropu. Nadaljna značilnost je zid, ki je zvit v propeler: ravni liniji sta krogov izsek kot odprtina na vrhu (vhod v vodnjak) in meja stopnic, ki pa se proti dnu tudi ožajo. Vodnjak sam je okrogle oblike, grajen s stopničenjem (s skoraj 4 cm zamika) enakih kamnov, ki so zelo točno klesani. Odprtina na vrhu je iz enega samega kamna, ki ima v sredni luknjo, okoli njega pa so v obliki rozete nameščeni večji kamni, nato pa še manjši. Okrog centralne odprtine (okrog 35 cm) teče radialno zidec, ki se proti vhodnemu delu z vstopom v notranjost razširi. Ovalni zidec okrog te primarne konstrukcije je lahko tudi kasnejšega datuma. V dnu vodnjaka je bazen, manjši za eno širino stopnice na vsaki strani in globok za dve višini. Voda v njem še vedno izvira. G. Lilliu datira vodnjak v četrto stoletje pred štejetem, drugi avtorji ga postavljajo tudi tisočletje bolj v zgodovino. E. Cantu v rekonstrukciji S. Vittorie postavlja preko vodnjaka konstrukcijo, ki jo zidec nenkako nakazuje.

